

Service de lutte contre la pauvreté,
la précarité et l'exclusion sociale

Steunpunt tot bestrijding van armoede,
bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Dienst zur Bekämpfung von Armut, prekären
Lebensumständen und sozialer Ausgrenzung

Bijdrage van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting in het kader van het herstelbeleid, in functie van de ontmoeting met de Premier, de leden van de Kern en de bevoegde ministers op 20 juli 2020

Op 20 juli 2020 werd het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting – samen met een aantal andere actoren – uitgenodigd door de Premier, de leden van de Kern en de bevoegde ministers, om een bijdrage te doen in het kader van “*de relance, het herstel van de sociale bescherming en de duurzame wederopbouw van onze economie*”.

Hieronder hebben we de verschillende elementen van deze input opgenomen, in de vorm van vaststellingen en uitdagingen, voorstellen voor acties en maatregelen, en prioriteiten.

Vaststellingen en uitdagingen

We hebben vastgesteld dat de bestaande ongelijkheden door de COVID-19-crisis - maar ook door de beschermingsmaatregelen - zijn verscherpt en nog duidelijker zijn geworden. Het gaat om ongelijkheden die ook naar aanleiding van ons dialoogproces rond duurzaamheid en armoede - met armenverenigingen en diverse andere actoren – met het tweejaarlijkse Verslag 2018-2019¹ naar voren zijn gekomen.

- Wonen: leven – meer dan anders – in een woning van slechte kwaliteit, met een hoge vochtigheid en slechte luchtkwaliteit, of overbevolkt, en heel weinig toegang tot publieke ruimte en natuur in de onmiddellijke omgeving.
- Voeding: toegenomen moeilijkheden voor bepaalde gezinnen om zich te voeden, omwille van voedselhulp die minder beschikbaar was de voorbije maanden en de sluiting van scholen en hun kantines, wegvallen van vrijwilligersmaaltijden...

¹ Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (2019). [Duurzaamheid en armoede. Bijdrage aan politiek debat en actie. Tweejaarlijks Verslag 2018-2019](#). Brussel : Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting.

Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale (2019). [Durabilité et pauvreté. Contribution au débat et à l'action politiques. Rapport bisannuel 2018-2019](#). Bruxelles : Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale.

- Toegankelijkheid van de hulp- en dienstverlening: heel wat diensten zijn – noodgedwongen - gesloten geweest, of zijn overgeschakeld naar een digitale dienstverlening. Maar heel wat mensen in armoede zijn erg geïsoleerd geweest, en we krijgen ook signalen dat velen nog altijd de deur niet uit durven.
- Bepaalde evoluties die al bezig waren, zijn in een enorme stroomversnelling gekomen, bijvoorbeeld het niet meer aanvaarden van cash geld te betalen, met moeilijkheden voor mensen met budgetbeheer, zonder bankrekening, dak- en thuislozen. Maar zeker ook de trend naar een digitale samenleving. In het tweejaarlijkse Verslag 2014-2015 over publieke diensten² wezen we op de mogelijke effecten van de digitalisering voor mensen in armoede in de toegang tot deze diensten. Nadrukkelijk werd gevraagd voor het behoud van loketten en persoonlijke contacten in de dienstverlening – in treinstations, bij energie- en waterleveranciers, bij lokale besturen... - en het gebruik van andere communicatiekanalen en -middelen naast de elektronische. Het gedwongen thuis blijven in de eigen bubbel en de sluiting van verschillende diensten en loketten heeft in de huidige COVID-19-crisis de evolutie naar digitalisering enorm versterkt. De informatie over het virus en de beschermingsmaatregelen was vooral in digitale vorm beschikbaar. Verschillende diensten zijn overgeschakeld naar een digitale dienstverlening. En in het onderwijs werd de digitale aanpak de norm. Het Steunpunt deed samen met Unia een oproep, zowel naar de rectoren en directeurs van universiteiten en hogescholen als naar de onderwijskoepels voor het lager en secundair onderwijs, om extra aandacht te besteden voor leerlingen en studenten in moeilijke situaties³.

De eerste maatregelen waren gericht op groepen met inkomensverlies door werkloosheid. Maar daarnaast was het belangrijk om in te zetten op de groepen die reeds voor COVID-19 in armoede leefden, wat we samen met de andere actoren ook in de consultatiegroep van de federale Taskforce Kwetsbare groepen hebben gesignaleerd. Verschillende huishoudens (met een uitkering) hadden trouwens ook met een vorm van inkomensverlies te maken door het wegvallen van vrijwilligersvergoedingen, gratis maaltijden... De maatregel van de 6 x 50 euro was dan ook welgekomen.

De uitdaging voor het herstelbeleid is armoedebestrijding en de aanpak van deze ongelijkheden. We hebben eind 2019 jammer genoeg moeten vaststellen dat België de EU2020-doelstelling om het aantal mensen in armoede of sociale uitsluiting met 380.000 te verminderen, niet heeft gehaald. Nu is de uitdaging nog groter, met de sociale impact van COVID-19, dus zal er sterk op

² Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (2015). [Publieke diensten en armoede. Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie. Tweejaarlijks Verslag 2014-2015](#). Brussel: Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting.

Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale (2015). [Services publics et pauvreté. Contribution au débat et à l'action politiques. Rapport bisannuel 2014-2015](#). Bruxelles: Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion social.

³ Unia, Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, ["Laat niemand uit de boot vallen": Unia en het Steunpunt tot bestrijding van armoede vragen universiteiten en hogescholen extra aandacht te hebben voor studenten uit kwetsbare groepen](#), 24 april 2020.

Unia, Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale, ["N'oubliez personne": Unia et le Service de lutte contre la pauvreté demandent aux hautes écoles et universités une attention particulière pour les étudiants issus de groupes vulnérables](#), 24 avril 2020.

armoedebestrijding moeten ingezet worden. Belangrijk is om in dit herstelbeleid iedereen mee te hebben. De vraag in het tweejaarlijkse Verslag 'Duurzaamheid en armoede' - *to leave no one behind* – is bijzonder pertinent tijdens de COVID-19-crisis⁴ en de bijhorende beschermingsmaatregelen, en tijdens het herstelbeleid.

Voorstellen voor acties en maatregelen

Wat de nodige maatregelen betreft, moet volgens ons ingezet worden op:

- De creatie van jobs, maar met kwalitatieve arbeidsvoorwaarden. Er liggen bijzonder veel kansen in een duurzame economie, in de diensten- en buurteconomie, en in de sociale economie. Belangrijk is om een versterkt doelgroepenbeleid uit te werken, zowel voor diegenen die tijdens de COVID-19-crisis hun job verloren zijn, als voor diegenen die reeds langer in een precair of zonder arbeidstraject zitten.

We denken dat een grote denkoefening rond de mogelijkheden voor laaggeschoolde jobs nodig is. Voor dit luik is de betrokkenheid van de sociale partners natuurlijk essentieel.

- Het verhogen van de uitkeringen, die nog altijd in bijna alle situaties onder de Europese armoederisicogrens liggen. Met aandacht voor de negatieve effecten van het statuut samenwonende, en waar we eigenlijk mensen zouden moeten kunnen stimuleren om samen te wonen i.p.v. af te straffen (zie positieve effecten op het vlak van verminderen van de druk op de woningmarkt, verhogen koopkracht gezinnen, sociale effecten...). Zie memorandum 2019 van het Steunpunt⁵, met bijvoorbeeld het dichterblijven van de tarieven 'alleenstaande' en 'samenwonende' in de sociale bijstand.

- Strijd tegen non-take-up van rechten: inzetten op de verschillende gradaties van automatische toekenning: automatische opening van een recht (sociaal tarief gas en elektriciteit), identificatie als mogelijk rechthebbende (IGO), automatische actualisering (verhoogde tegemoetkoming op basis van statuut), administratieve vereenvoudiging (Mymifin). Voorbeeld van gratis Rail Pass: is een recht voor iedereen, maar men moet het digitaal aanvragen. We kennen het fenomeen van het Mattheuseffect, dus de meer begoeden zullen er meer aanspraak op maken, grote non-take-up bij preciaire groepen. Het Steunpunt heeft een advies⁶ gemaakt rond automatisch toekennen

⁴ Persbericht: [To leave no one behind: aandacht en ondersteuning voor mensen in armoede en bestaansonzekerheid in het COVID-19-beleid](#), 24 maart 2020.

Communiqué de presse : [To leave no one behind: attention et soutien aux personnes en situation de pauvreté et de précarité dans le cadre des mesures relatives au COVID-19](#), 24 mars 2020.

⁵ [Memorandum Samenwonen van het Steunpunt](#), december 2018.

[Mémorandum Cohabitation du Service](#), décembre 2018.

⁶ [Advies van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting over de gratis 'Rail Pass' maatregel in het kader van de herwaardering van de koopkracht van de consumenten tijdens de Covid-19-periode](#), 23 juni 2020.

[Avis du Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale relatif à la mesure 'Rail Pass' gratuit dans le cadre de la revalorisation du pouvoir d'achat des consommateurs en période de Covid-19](#), 23 juin 2020.

aan bepaalde groepen, pro-actief bekend maken bij groepen in precare situaties, samenwerking met terreinorganisaties in het kader van de bekendmaking en de aanvraag van de Pass.

- Sterkere samenwerking op het interfederale niveau, met gebruik van de bestaande instrumenten. Het Steunpunt bestaat als interfederale instelling 21 jaar. In ons Samenwerkingsakkoord is een samenkomst van de IMC voorzien, twee maal per jaar. Op het terrein begrijpt men niet dat de voorbije jaren er geen enkele samenkomst is geweest. Het tweejaarlijkse Verslag 'Duurzaamheid en armoede' van het Steunpunt kan een basis zijn voor een samenkomst voor deze IMC en de IMC Duurzame ontwikkeling. Andere punten voor interfederaal overleg en uitwisseling zijn:

- de verdere operationalisering van het Samenwerkingsakkoord dak- en thuisloosheid, onder andere op basis van het werk van de interfederale werkgroep binnen het Steunpunt rond de monitoring van dak- en thuisloosheid;
- afstemming van de strijd tegen energie-armoede: uitbreiding van het sociaal tarief elektriciteit en gas zou grote impact kunnen hebben, naast de recente versterking van het federale Energiefonds en extra inspanningen van de gewesten in functie van het duurzaam maken van hun woningpark;
- uitwisseling en afstemming rond e-inclusie;
- de integratie van kansengroepen op de arbeidsmarkt.

Ter informatie: het Steunpunt heeft ook een interfederaal overzicht⁷ gemaakt en geactualiseerd, dat als basis werd gebruikt in de Taskforce Kwetsbare groepen.

Prioriteiten

- Investeren in armoedebestrijding en duurzaamheid: bijvoorbeeld een grote investering in de bouw van energiezuinige (private en sociale) huurwoningen heeft positieve effecten en kansen op het vlak van de gezondheid van de bewoners, jobcreatie, het klimaat, en een betere stedenbouw/ruimtelijke ordening met voldoende toegang tot publieke ruimte en openbaar groen.

- Betere inkomensbescherming voor huishoudens met een laag inkomen (uit werk, of met een uitkering).

- Informatie en communicatie: aangepast aan de verschillende bevolkingsgroepen, waardoor 'niemand wordt achtergelaten'. We hebben nood aan een meersporenbeleid rond communicatie, zie ook de aanbevelingen rond e-inclusie in de nota van het Steunpunt op basis van het Stakeholdersoverleg van de Vlaamse Taskforce Kwetsbare gezinnen⁸.

⁷ Nota: [Overzicht van COVID-19-maatregelen, ter ondersteuning in situaties van armoede en bestaansonzekerheid](#)

Note : [Aperçu des mesures COVID-19, en soutien aux situations de pauvreté et de précarité](#)

⁸ Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (2020). [Input van het stakeholdersoverleg i.f.v. de Vlaamse Taskforce Kwetsbare gezinnen, op vraag van de Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding](#), dd. 6 juli 2020.

- Stimuleren van samenwerking op het lokale vlak: overheid, burgerinitiatieven, bedrijven, scholen, ... maar met ook een participatie van groepen in armoede van bij de start. In ons laatste tweeverjaarlijkse Verslag vragen we om deze actoren/initiatieven van verandering sterk te ondersteunen, en het herstelbeleid leent zich daar ook voor.

- Rest er het financieringsvraagstuk van het herstelbeleid. Ook daar willen we verwijzen naar het laatste 2-jaarlijkse Verslag: een hervormde fiscaliteit met het voorzien in uitkeerbare belastingkredieten, en het invoeren van een globalisering van inkomsten (uit arbeid en vermogen). Daarnaast bestrijden van belastingontduiking, investeren in duurzame financiële producten... We hopen dat de Green Deal een krachtig kader kan vormen, met ook opportuniteiten op het vlak van de financiering van een duurzaam herstelbeleid.

- We vragen in het beleid op de verschillende bevoegdheidsniveaus ook voldoende aandacht voor evaluatie, ex ante en ex post, met betrokkenheid van verenigingen waar armen het woord nemen en de andere actoren. Het Steunpunt heeft zowel rond ex ante evaluatie (interfederale werkgroep) als ex post evaluatie (de dialoogprocessen in functie van de tweeverjaarlijkse Verslagen) expertise en biedt graag zijn ondersteuning aan in het kader van toekomstige initiatieven.

Service de lutte contre la pauvreté, la précarité et l'exclusion sociale (2020). [Input van het stakeholdersoverleg i.f.v. de Vlaamse Taskforce Kwetsbare gezinnen, op vraag van de Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding](#), dd. 6 juillet 2020.